

mgr Piotr Wetoszka

Uwarunkowania dyfuzji oraz zróżnicowanie funkcji budżetów obywatelskich w Polsce i w Niemczech

Streszczenie rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem naukowym

prof. dr. hab. Andrzeja Miszczuka

Promotor pomocniczy: dr. Piotr Maleszyk

Budżet obywatelski jest instrumentem partycypacji publicznej, służącym włączaniu społeczeństwa obywatelskiego w zarządzanie lokalnym budżetem. Z perspektywy **ekonomii instytucjonalnej** budżet obywatelski stanowi przykład relacji agencyjnej, funkcjonującej jako otwarta **innowacja społeczna** w sektorze publicznym.

Polska jest jednym z europejskich liderów pod względem liczby wdrożeń rzeczowej innowacji. Ze względu na **niedostępność aktualizowanej na bieżąco bazy danych** szczegółowa analiza procesu dyfuzji budżetów obywatelskich nie była jednak dotąd możliwa.

Zasadność takich analiz uwidacznia rosnąca popularność polskiego modelu budżetu obywatelskiego za granicą, w tym w Niemczech. Obecność takich trendów wyzwała potrzebę badań w zakresie możliwej, lecz dotychczas szerzej niedyskutowanej **konwergencji funkcji budżetów obywatelskich** między państwami o odmiennych instytucjach i tradycjach samorządności.

Głównym celem rozprawy jest uzupełnienie wskazanej luki badawczej poprzez porównawczą analizę dyfuzji budżetów obywatelskich w Polsce oraz w Niemczech. W analizie wykorzystano informacje zebrane w **autorskich bazach danych**, uwzględniających transfery badanej innowacji, które miały miejsce w latach 1998-2020.

Sformułowano **sześć celów badawczych**. Pierwszych pięć ma charakter poznawczy: dotyczą one wpływu instytucjonalnych oraz przestrzennych uwarunkowań dyfuzji na różnicowanie się funkcji, a także jakości budżetów obywatelskich jako innowacji społecznych. Sformułowanie rekomendacji dla samorządów w zakresie podnoszenia owej jakości stało się szóstym, aplikacyjnym celem rozprawy.

Realizacja wymienionych celów posłużyła do weryfikacji czterech hipotez cząstkowych, składających się na **hipotezę główną** o następującym brzmieniu:

W dyfuzji budżetów obywatelskich w Polsce i w Niemczech dochodziło do spłycania oraz konwergencji ich funkcji jako innowacji społecznych.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym przedmiot badania ulokowano na tle teoretycznego dorobku dyscypliny **ekonomii i finansów**, a także dyscyplin pokrewnych. Przeprowadzono krytyczne studium literatury poświęconej motywom, formom, a także czynnikom oraz barierom funkcjonowania narzędzi partycypacji publicznej.

Rozdział drugi poświęcono identyfikacji trendów w **globalnej dyfuzji budżetów obywatelskich**. Przedstawiono oraz porównano „typy idealne” badanej innowacji, wskazując na kluczowe uwarunkowania wpływające na dynamikę jej dyfuzji oraz różnicowanie się jej funkcji.

W rozdziale trzecim porównano **instytucjonalne podstawy** funkcjonowania budżetów obywatelskich w Polsce i w Niemczech. Dokonano także identyfikacji poszczególnych wariantów budżetów obywatelskich według przedstawionych w rozdziale drugim kryteriów.

W rozdziale czwartym dokonano periodyzacji procesu dyfuzji budżetów obywatelskich oraz typologizacji innowatorów w badanych państwach. Przeprowadzono analizę **przestrzennych uwarunkowań** dyfuzji badanej innowacji, wykorzystując do tego celu m.in. metodę autokorelacji przestrzennej.

Rozdział piąty poświęcono analizie zakresu realizacji przez polskie oraz niemieckie budżety obywatelskie **dwóch funkcji**: kształtowania struktur współzarządzania oraz alokacyjnej. Do porównań w grupach podobnych rozwiązań wykorzystano analizę wariancji. Porównawcze studia przypadku posłużyły natomiast do pogłębionej oceny wybranych, bardziej zróżnicowanych procedur.

Badania autora **pozwoły na weryfikację hipotezy głównej**: polskie i niemieckie budżety obywatelskie stanowią w większości innowacje o ograniczonej jakości. Zróżnicowanie doświadczeń samorządów z obu państw otwiera przestrzeń do podnoszenia tej jakości poprzez wymianę doświadczeń w zakresie wdrażania oraz realizacji badanej innowacji.

Piotr Wętorska